

Lausunto

06.08.2024

Asia: VN/16819/2024

Lausuntopyyntö hallituksen esitysluonnoksesta eduskunnalle kansaneläkelain, Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuuksista annetun lain sekä eräiden muiden etuuslakien muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Pyydämme ystävällisesti ottamaan kantaa ehdotuksiin sekä tarvittaessa tuomaan esiin myös perustelut näkemyksillenne.

Voitte halutessanne tuoda esiin myös sellaista keskeistä tietoa, joka näkemyksenne mukaan vaikuttaa esityksen vaikutusten arviointiin.

-

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Eläkkeensaajien Keskusliitto EKL ry, myöhemmänä EKL, ja Eläkeliitto ry kiittävät mahdollisuudesta lausua esitykseen. Kommentoimme ehdotusta kansaneläkkeen, takuueläkkeen ja kuntoutusrahan näkökulmista.

Kansaneläkejärjestelmä on suunniteltu tarjoamaan perustoimeentuloa niille, joilla ei ole muuta eläketurvaa tai joiden muut eläketulot jäävät hyvin pieniksi. Kansaneläkeikä on Suomessa 65 vuotta. Eriyistapauksissa tätä nuoremmatkin voivat olla oikeutettuja kansaneläkkeeseen. Jos nuorella on sellainen vamma tai sairaus, mikä estää opiskelu- ja työkyvyn ja hän ei saa muuta eläkettä eikä korvausta, hän voi olla oikeutettu 16 vuotta täytettyään kansaneläkkeeseen. Takuueläke täydentää kansaneläkkeen minimieläketurvan tasolle.

Kuntoutusraha on keino, jolla on pyritty edistämään nuoren työllistymisedellytyksiä. Kuntoutusrahallalla on haluttu turvata nuoren toimeentulo ammatillisen kuntoutumisen yhteydessä ja ehkäistä työkyvyttömyyseläkkeelle joutuminen.

EKL ja Eläkeliitto eivät tällaisenaan kannata esitystä. Huomautamme, että leikkaukset ensinnäkin osuvat kaikkein haavoittuvimmassa asemassa oleviin nuoriin: vaikeasti pitkäaikaissairaisiin, vammaisiin tai kehitysvammaisiin, jotka eivät mitenkään ole itse voineet valita omaa osaansa. Tämän kohderyhmän sisällä etenkin kärsivät nuoret, joiden huoltajien elatuskyky on heikko.

Korostamme, että järjestelmän tavoite tulisi olla se, että jokaisen nuoren olemassa olevat kyvyt voisivat päästä käyttöön. Ensisijainen vaihtoehto tulisi aina olla kuntoutus ja koulutus ja nämä mahdollisuudet eivät saa heikentyä nuoren huoltajien heikon elatuskyvyn vuoksi. Ehdotuksen toteutuessa oikeus koulutukseen ja sitä kautta työelämään pääsy kytkeytyisi nykyistä enemmän huoltajien elatuskykyyn.

Esitys tarkoittaisi toteutuessaan sitä, että vähemmän yhteisiä varoja tultaisiin käyttämään kaikkein vaikeimmassa tilanteessa olevien pitkäaikaissairaiden, vammaisten ja kehitysvammaisten nuorten etuuksiin. Terveisiin tai vammattomiin ikätovereihinsa verrattuna kohderyhmän nuorilla on heikot mahdollisuudet hankkia itse lisäansioita esim. kesätöitä tekemällä. Eläkkeen ja kuntoutusrahan lakkauttamista korvaamaan alle 17-vuotiaat nuoret eivät voisi saada kuin toimeentulotukea. 17-vuotiaan nuoren kuluja katettaisiin mahdollisella lapsen vammaistuella 18-vuoteen asti.

Kaikki pitkäaikaissairaavat, vammaiset tai kehitysvammaiset nuoret eivät saa koulutusta lähiympäristössään eivätkä siten voi asua koulutuksen ajan kotonaan huoltajiensa kanssa. Mikäli lähioppilaitoksessa ei ole soveltuvaa opintoalaa, on ala löydettävä jostain kaukaisemmasta erityisoppilaitoksesta. Mikäli kuntoutusraha lakkautetaan, heikennetään kodin ulkopuolella oppilaitoksen asunnossa asuvien mahdollisuuksia saada koulutus ja työllistyä.

Olennaista ei ole se, minkä etuusjärjestelmän kautta nuorta tuetaan. Olennaista on se, että tuen tason on oltava riittävä, jotta se turvaa nuoren toimeentulon siltä ajalta, kun nuori yrittää hankkia valmiuksia työllistymistä varten tai tulla alentuneen toimintakykynsä takia toimeen ilman töitä. Tällaisenaan esitys heikentäisi yhdenvertaisuutta, nuorten toimeentuloa, kuntoutusmahdollisuuksia, mahdollisuuksia opiskella muualla kuin kotipaikkakunnallaan ja heidän työllistymistään. 17-vuotiaiden asettaminen mahdollisesti tilanteeseen, jossa saisivat vain toimeentulotukea, on olennainen, sillä ko. etuus on hallinnollisesti verrattain raskas, jolloin säästötoimena tämä esimerkki on vähintäänkin kyseenalainen.

Esitys itsessään heikentää, paitsi nuorten toimeentuloa, myös heidän itsenäistymisensä mahdollisuuksia ja heikentää heidän potentiaalisen työuransa mahdollisuuksia varhaisessa iässä.

Vuorisalo Irene
Eläkeliitto ry

Kivinen Eero
Eläkkeensaajien Keskusliitto EKL ry - EKL ry ja Eläkeliitto ry yhteislausunto,
toisena vastuuvastavalmistelijana Irene Vuorisalo